

۱۳۳۰

اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

دینی ، علمی ، ادبی ، سیاسی ہفتہ لقی مجموعۂ اسلامیہ در

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم

صاحب و مدیر مسئول : ع . اشرف ادیب

آبانیلی ، قوشاقلی ، صاریقلی ، ستره پانطولی و الحاصل هرچند البسه و قیافتی کیمسه لره مبذولاً تصادف ایدیلر . کوردجه ، چرکسجه لسانلریله ده متکلم کیمسه لره عددی آزدکلر . زیرا بورایه کردستانله قفقز یازدن مهاجرت ایدن کورجی و چرکسلر الاکن لسانلری محافظه ایتشلردر . بومهاجرلر اون بیکسی متجاوزدرلر . حلب تمامیه بر شرق و آسیا مملکتی اولوب ، الافرانغه لقله فرنک آداب و معاشرتی هنوز بورایه از میرده ، سلاویکده ، بیروتده اولدینی کبی دال بودای صلامشدر .

حلب سوقاقلرنده نظافت و طهارتدن اثر کورلمدیکی حالده خانه لرنده اهالی تیزلکه صوکه درجه رعایت و اعتنا ایدیلر . مثلاً بنی خانه سته آقشام طعامنه مسافر چاغیران حلب اشرافندن ( المکنیه العصریه ) صاحبی ( سید عبدالودود ) افندینک خانه سنک طیشی و مدخلی فوق العاده چیرکین و ناخوش بر شی تشکیل ایدرکن ایجروسی پاک نظیف ، طاهر و تمیز ، شرق و عرب طرزنده مفروش ایدی . صالونی بیاض و سیاه سوما کی طاشلریله تفریش ایدلمش ، پاریل پاریل پارلا بوردی . بزه احضار ایتدیکی یکلر ایسه هب حلبه مخصوص یرلی اطعمه نفیسه سندن مرکب ایدی . بولغوردن اوتوز درلو یمک و کفته یاپیلدیغی خانه صاحبی سولیدی . حقیقه یمکمزده بونک اوچ درت درلوسی وار ایدی . حلبک نفیس یاغیله پشیر لمش اولان پیلاو وصف و تعریفندن مستغنی ایدی . حلبده غایت قدیم واسکی برقلعه واردرکه الاکن انقاضی تا اوزاقلردن ناظرینه کورونمکده و تاریخ بناسی ایسه حضرت ابراهیمه اسناد ایدیلور حقیقت حالده بانیسی مجهولدر . فقط بوقلعه نیک تیمورلنک طرفندن و قتیله تخریب ایدلمش اولدینی قیداً ثابتدر . کوندن کونه ده دیوارلری آشینوب ییقلقمدهدر .

برده حلبک جدلاً آثار نفیسه سندن عد ایدیله بیله جک ( جامع الاموی ) مسجدی کوزل و ( ارباسک ) طرزنده یاپیلمشدر . جامعک حوالیسی بیاض ، سیاه رنگلی صرصر طاشلریله پاک دلنشین بر طرزده تفریش اولنمشدر . حلب اشرافنک خانه لری ده پاک کوزلدر . بوخانه لره ایچی اسکی اندلس طرزنده انشا و تاسیس اولنه رق باغی ، باغچه لری ، حوضلری ، فسقیه لری پاک مرغوبدر .

اسکیسنه نسبتله حلبده معارف مترقی بر حالده بولنیور ایسه ده معالتأسف تعمیم معارف کرک اهالی ، کرک حکومت چالیشماشلردر . بونکله برابر مسلملرک یوزده اوتوزی اوقومقی یازمغه مقتدردرلر . غیر مسلملرک ایسه یوزده قرقی اوقور یازار کیمسه لردر .

حلبده کی معارف هر نه قدر بادی امرده محدود کورینیور ایسه ده حقیقت حالده تنویر افکاره آزد چوق خدمت ایتمشدر . بوراده کی حکومت مکتبلری برلیسه ، بررشدی سکرری ، بررشدی ملکی ، بر دارالمعلمین ایله ۱۴ اناث مکتبندن عبارتدر . اهالی طرفندن ده بر چوق ابتدائی مکتبلری کشاد ایدلمشدر . فقط اجنبی مکتبلری ایسه بیروتده اولدینی کبی بوراده ده فوق العاده و مکمل بر صورتده تاسیس ایدیله رک اولاد وطنی کندی مؤسسه لرینه رقیبسلرک یوزندن - حلبه موفق اولمشلردر . نته کیم حلبده فرانسلرک ، الیاسلرک ارمنی قانولیکلرک برر مکتبلری اولدینی کبی ، شو صوکه زمانلرده آلمانلر طرفندن ده بیک بر مکتب تاسیس ایدلمشدر . آلیانس مکتبی جمله سندن اپی و مترقی بر حالدهدر . ارمنی مکتبی ایسه اعدادی درجه سندهدر . حاصلی حکومتلرک معارف حقنده کی اهل و رخاوتی بوراده ده کرک کی کوزده چاپیور .

اصول اداره مملکت تمامیه اسکیسی کبی و بلکه اسکیسندن هیچ فرقی دکادر . بیروت ، حلب ولایتنک طرز اداره سنی کورنلر بوسوزمی تصدیق ایدرلر . بولندیم هوتلده اقامت ایدن بر فرانسه « حلبی فصل بولنک ؟ » سؤاله قارشو « توزدن ، طوپراقدن ، پسلسکدن بشقه هیچ برشی کورمدم » جوابنده بولندی . فی الحقیقه بوشهرده بلایه دن اثر یوقدر . حکومت قوناغی ده پاک یچمسز بردهدر . حلبده رمضان کیجه لری تمامیه استانبول کیدر . اهالی بوتون وقتلری قهوه خانه لرده ، تیاترولرده کچیریلورلر . حلبده تعصب دینیه چوقدر . یعنی حسن اسلامیت مسلمانلر بیننده پاک ایدر . طاعات

و عباداتده بیله رک قصور ایتزلر . معالتأسف عینی زمانده بیروتده اولدینی کبی آچقندن آچیفه مسکرات قوللانق و عموماً خانه لره کیتیک عادت ذمیمه سی بوراده ده جاریدر . حلب اهالیسی بیروتلیلره نسبتاً ده ازیاده حلم و سلامت افکاره مالکدرلر . آزد سولر ، چوق دیکلر کیمسه لره تصادف ایتدم .

حلب مصنوعات و منسوجاتنه کلنجه ظن ایدرسمه ممالک عثمانیه ده برنجیلیکی احراز ایدیلر . اگر حلبه اوروپادن برشی جلب ایدلمسه ، اهالی مستغنی اوله بیلر . صیرمه لی بورونجکی قوماشلردن طوتورق اک قابا بز پارچه لرینه وارنجیه قدر حلبده نفیس صورتده قوماش طوقونقمدهدر . حلبک پرده لکری ، ایکی قوماشلری ، جانفسلر ، چارباقلری ، عباری ، یاشماقلری ، آلاجه طوپلری ، یوکلر ، پاموقلی ، ایسلمه لی طوپلری جدلاً نفیس ، طیانقی ورقابت قبول ایتیه جک صورتده اوجوزدر . فقط معالتأسف اهالی یی ، طوقومه جیلری توقیق ایچون حکومت طرفندن هیچ برت بیت اجرا ایدیلور . صوکر اهالی ده کندی اعمال کرده لری اولان صنعتلرینک ترویجیه اوروپا و استانبول پیاسه لرنده صلیمسچون لازم کلان تشبثده پاک چوق اهل ایدیلورلر . حلب منسوجاتی ایچون اوروپا پیاسه لرنده هندستانده ، اوتده بریده شعبه لر کساد ایدیلر سه ظن ایدرم که بویوک فائده و کار تأمین ایدیله بیلر . حلبک صابون خانه منسوجات محلیه ایله تجارت ایدن ( حاجی احمد محفل و اخوانه ) نیک دکاننه بر ایکی آرقه داشله کیتدم . بزه صوکه درجه رعایت و اکرام ایتدکن صکره حلبده یاپیلان بوتون منسوجاتی بزه برر برر کوسترمک لطفنده بولندی . بزه اعمالی حقنده مفصل معلومات ویردی . یاپیلان شیلراوقدن نفیس و حسن طبیعت دائره سنده یاپیلندی که ، کوز بردرلو تماشادن طویه میوردی . اوله نفیس و کوزل شیلر کوردم که اوروپاده بیله امثال یاپیلور . بوکوزل شیلرک یرلی دستکاهلره یاپیلدیغنه انسانک اینامیه جنی کلیر .

بو ذات شقاغو سرکیسنه و قتیله کندی دستکاهلرنده اعمال ایتدیکی قوماشلرک نمونه سنی کوندرمش اولدیغندن ، مظهر تقدیر اولدیغنه دلیل اولق اوزره کندیسنه شقاغو سرکیسنک اک بویوک بر مدالیه سی ویرلمشدر . دور سابق حکومتی مدالیه یی حاجیدن آلوب اون بش سنه توقیف ایدرک اعلان مشروطیتدن صوکره کندیسنه اعاده ایشلردر . بو حال ایله مملکتده حرفت و صنعت ، تجارت ایلری کیدرمی ؟

برکت و یرسون کچن سنه نافع نظارتجه حلبده اک زیاده منسوجات اعمال ایدن تجارتدن بریسنه ویرلک اوزره یوز لیرا عکافات تقدیه ویرلمسی تقرر ایتمش و مبلغ مذکور اک زیاده واک نفیس ایش اعمال ایتدیرن حاجی احمد محفله حکومت واسطه سیله ویرلمش ایسه ده ، حاجی مومی ایله مستغنی بولندینی ایچون آلدینی مکافات تقدیه ایله حلب فقراسنه کومور وسائر آلمشدر .

بکا قالیرسه حلبده کی صنایع و منسوجاتی ترویج ایچون بر شرکت تشکیل ایدوب معمولات داخلیه نیک اوروپاده وسائر یرلرده نشرو تعیمنه سمی و غیرت اولنمیدر که بو یوزدن مهم فائده لر تأمین ایدلسون .

حلب اهالیسی صوکه درجه مکرم و مسافر پرور کیمسه لردر . بورایکی کون طرفنده بکا صوکه درجه اکرام ایتیلر . بویکجه افطار ایچون ینه بریره دعوتلیم . بزی اوتیه برویه کتوروب هر شیئی کوستریورلر . ایستدیکم تفصیلاتی ویریورلر .

بیروتدن حلبه قدر تعقیب ایتدیکم استاسیونلری بروجه آتی قیدایتمکی قارئین ایچون مفید تصور ایتدیکم استاسیونلرک اسملری یازیورم .  
بیروت ریختیم استاسیونی — اسکی بیروت ریختیم استاسیونی — الحدث — بعیدا — الجمهور — غاریا — عالیه — بجمدون — صوفر — المدیج — المریجات — جدتیا — سعد نایل — المعلقة — ریاق — بعلبک — لبوه — راسن بعلبک — قصیر قطنیه — حمص — تللیسه — کفر بهم — ها — قونخانه — کوکب — ام الرجم — ابوالطهور — تل الحین — حمیده — وخیمی — حلب —

حمص — بغداد شمند و فری معطل بر حالده قالمشدر . زیرا هنوز دولت علیه نیک

عبدالرحمن افندی، متبسمانه غایت نازک بروضعیتله : — استغفره، مع الافتخار مملکت خنده بیلدیکم قدر معلومات ویره بیلیم .

۱ — صوک زمانلرده بعض جرائده کوردیکمزه کوره هندستان مسلمانلرده بیوک بر انتباه اثری، دهشتی بر فعالیت حس ایدیور، کرک سیاست و کرک معارف نقطه نظرندن مسلمانلرک انتباهی نه درجه ده در و بونلر ایچون جمعیتلر تشکل ایدیور ؟

— اومت ! بو کون هندستان تامیله اویانمشدر، شمدی هندستانده ایکی بیوک جمعیت واردرکه بریسی سیاستله، دیکری ده یالکر معارف ایله اشتغال ایدر .

هندستانده کی سیاسی جمعیتک اسمی : All India Muslim League  
معارفله اشتغال ایدنه ک اسمی : All India Educational conference

۲ — بو جمعیتلرک صورت و مقصد تسکلی نه در، اعضا میانه داخل اوله بیلیمک نه کی شرطلری واردر ؟

— بونلرک صورت تشکلی : اوله بتون قضا لدرده جمعیت تشکل ایدیور . بالاخره بونلر عمومی برقونفره عقد ایدیورلر . حتی هریکی جمعیتک کچن سنده برقونفره سی اولمشدر .

بالطبع معارف جمعیتک مقصد تشکلی هندستانده امور معارفی اصلاح ایدرک مملکتده معارفی ترقی ایتدیرمکدر . اعضای میانه کرک مصر، کرک ترکستان، کرکسه سائر لرلر دن اولسون هرکس داخل اوله بیلیم .

سیاسی جمعیتلرک مقصد تشکله کانه : بو جمعیتک مقصدی عموم هندستان اهالیسی توحید ایتک، اولنلری نقطه واحده طویلانمدر، بونک اعضای یالکر هندستان اهالیسندن اولق لازمدر .

معارف جمعیتی برچوق مکتبلر، دارالفنونلریامشدر، بودارالفنونلر دن السهیات والسنة سائر ایله مشغول طلبه لر واردر .

۳ — بونلر دن بشقه دینی هیئتلر فلان وارمیدر ؟

— اوت ! بویکی جمعیتن بشقه ده پک چوق هیئتلر، متعدد مذهب لر واردر، از جمله برندوة العلماء واردر، غایت دهشتی بر جمعیت دینه درکه مسلمانلرک ترقیسی ایچون پک زیاده چالیشیورلر .

۴ — کرک ندوة العلماء، کرک السهیات مکتبلرند مشغول اولانلر مسلمانلق حقنده نه کی شیلر دوشونیورلر، حال حاضرده کی مسلمانلرایله اصل مسلمانلق آره سنده بر فرق کوریورلری ؟

— های ! های ! مسلمانلرایله مسلمانلق آره سنده بیوک فرقلر کوریورلر وهمده اولددر : چونکه مسلمانلر، دینک، مسلمانلرک کوستردیکی یولدن کیدوب اورادن آیرلمه لردی بوکون دنیانک الک عزیز، الک قوی برملق اوله لری و هرکسک اونلرک اوکنده بیوک اکه لری لازم کلردی . حال بوکه بویله می ؟ بوکون مسلمانلر هریرده سفیل، هریرده حقیردر . کرک ندوة العلماء، کرک السهیات مکتبلرند مشغول اولانلرک دوشوندرکری شی عقاید اسلامیه یرلشن خرافاتی چیقارمق، اسلامی برطاقم خرافادن، اسرائیلیادن قورتارمق، انسانلری کور کورینه تقلید فکرندن واز کچیریمه چالیشمقدر .

مثلا : اسلامیت، هیچ بر شیئی دلیلر قبول ایتیک دیدیکی حالده شمدیکی مسلمانلر « انا وجدنا آباءنا » دهرک هرشیده مقلد اولیورلر . بویله در، دینلیدیکی کی هیچ سس چیقارمازلر . بویله شی اولوری اولمازی عجب ؟ دیه دوشونمزلر، فقط اونلر بویله دوشونیورلر، بابامز دن بویله کورمشدر دینیورلر، بوکی مسائلی پک چوق تدقیق ایدیورلر، عقله مخالف اولوب اولمدیغنی نظر اعتباره آلیرلر .

۵ — اسلاملرک اولکی شان وشوکتلرینی اعاده ایده بیلملری حقنده فکریکر نه در، نه کی شیلر دوشونیورسکر ؟

— اسلاملرک شوکت اولیه لرنی اعاده ایتلری ایچون هم ماده، همده معنا ترقی ایتلری لازمدر . اکر اسلاملر چالیشیرلرده شوایکی قوتی برابرجه ترقی ایتدیرلرلرله اوزمان بحق بونی تأمین ایتلر اولورلر . یوق بویله یاغزلرده یالکر ماده ترقی ایتیه باقوب معنویاتی بر طرفه آتارلر، یاخود مادیاتی ترک

سیاست خارجی سی لایقوله تعیین ایدلیدیکی جهته بونک کالنه اعتنا ایدلما مکده در . اکر انکلتزه — آلمانیا آره سنده برمنزعه ورقابت دوری باشلارسه هر حالده حص — بغداد شمندوفرینک امتیازی فرانسلر ویا انکلیزلر طرفندن آله جقدر . بوخصوصده الحاح و ابرام ایتمکدن بیله چکنیمه جکدردر . عکس تقدیرده آلمان — انکلیز مناسباتی دوز کون و مناسبتی بر صورتده دوام ایدرسه اوزمان آلمانلرک بغداد شمندوفرینه فرانسه وانکلتزه طرفندن رقابت و مزاحمت اولنیه جفی طبعیدر . یوقسه آلمانلر میدان اوقومق ایچون حص — بغداد شمندوفری امتیازی انکلتزه ویا فرانسه دولتلری آلیرلرله آلمانلرک بغداد شمندوفرینک اهمیتی قالماز . چونکه حص — بغداد شمندوفری سکزیوز کیلومتر اولوب حلب — بغداد شمندوفری ایسه بیک سکزیوز کیلومترویی متجاوزدر . اکر حص — بغداد شمندوفری امتیازی انکلتزه و فرانسه آلیرسه، طرابلس شامی لیان و اسکله حاله افراغ ایله بغداد شمندوفرینک الک برنجی استاسیونی اوراسی تعیین ایدله جکدر .

اون درت لیرا کوچ حال ایله بر آراهه بولدم . بوکون بغداد یولنی تعقیب ایده جکم . شمدیک بوقدر یتیشیر .

س . م . توفیق

بلغارستانه مختار مختصر صمزدنه :

۷

## قلبه ده ایکی اسلام مخبرینک ملاقات

سبیل الرشاد محترم هندستان مخبری البته هندستانه مواصلت ایتدیک کی اوراده کی احواله دائر عریض و عمیق معلومات مفصله و نافع اعطا ایده جکدردر . فقط « سبیل الرشاد » ک محترم قارئلری نه بختیارکه هندستان مخبر مخصوصی هنوز او، اوزون یوللری قطع ایدرک هندستانه وارمقسزین بلغارستانده بولنان مخبری واسطه سیله اوراده کی انتباه وحسیات اسلامیه دایر بوکون بعض معلومات الله ایده جکدردر .

کچن کون علی الصباح سیاه فسل سیاه چهره لی بیاض پانطولونلی بر ذات کوردم . بو ذات محترمک بو مملکت اهالیسی اولمدینی سیاستندن نمایان اولیوردی، انکلیزجه، آلمانجه، فارسیجه تکلم ایدیور، فقط فرانسیزجه، تورکجه بیلیموردی . انکلیزجه بیلن بر ذات واسطه سیله کوروشدک . نتیجه ده آکلاشیدی که هندستانک قالدکوت شهرنده انکلیزجه اوله رق انتشار ایدن « همراه » غزته سنک مخبر مخصوصی ایش . کندی کنده : تمام فرصتدر، ایکی مخبر یکدیگریله کوروشمه لیدر دیدم . مع التأسف بزم بیلدیکم لسانی او، اونک کنی بز بیلمدیکم ایچون مسئله کوچلشیوردی . اوکون اقشام مرادیه جامعشرینی قربنده اخوت قلوبنده برلشدک . انکلیزجه و آلمانجه بیلن ایکی ذات واسطه سیله بلغارستان مسلمانلرینه عائد پک چوق معلومات آلدی، کیجه زوالی ساعت بره قدر اوراده بولندق . شمدی ده صره بزه کلشدی . وقت کچ اولدینی جهته ایرتسی کون ساعت ایکی به برادتی، ایکی ده قلبه کینج لردن آلمانجه بیلن برکنج ایله برابر هوتلده بولشدق . بوکنج مخبرک اسمی عبدالرحمن، سنی یکرمی آلتیدرکه سنده برابر بولنیوردق .

کندیسی انکلتزه دارالفنوننده اکیال تحصیل ایتش و خلیل خالد بک افندی حضرتلرنی پک ای طانیور .

بر آز کوروشوب اوکون صائم اولوب اولمدیغنی صوردم . اوروجلی اولدیغنی سویلیدی . بعده شوصورتله سوزه باشلدق :

بن : — افندم هندستانده بولنان اخوان دیغر خنده ذات عالی لردن بعض شیلر صورمق ایسترم . بونلر دایر بر آرایضاحات ویررسه کز بنده کزی نک زیاده ممنون ایده جکسکر !

ایدرک معنویات و ادیلرند طولا شیرلرسه اسلاملر هیچ بروقت موجودیتلرنی کوستره میه جکدر، آرتق باطنه ده لزومندن فضلا اهمیت ویرمه میلز. بوکون اسلام مملکتلرینه عطف نظر ایده جک اولورسه ق کوریرزکه برطرفده صرف مادیاته اهمیت ویریورلر، معنویاته نرهده سک دیورلر؛ دیگر یردهده مادیاته کوز یومه رق معنویاته صارلق، ظاهر دن زیاده باطنه اهمیت ویرمک ایستلرکه هر ایکی فکرک خطا اولدینی میداننده در، زیرا معنویاتک معاوتی اولمغسزین یالکز مادیات ایله ایمن کورلدیکی کی قوه مادیه اولم دن معنویاته ده استناد ایدلز؛ مع هذا برطاقم اصلسز خرافاته ده باغلا توب قالمق کار عاقل دکدر؛ هر حالده دشمنلریمزک ترقیاتی نظر دفته آلق لازمدر.

۶ — پک اعلا، شمعی اسلاملرک استقبالی حقنده فکرکز نصدر؟ حال حاضر دن استدلال ایدرک نه کی بر حال کسب ایده جکینی امید ایدیورسکز؟ — عمومیتله استنبال پارلاقدر؛ چونکه هر یرده آرزوق بر فکر حاصل اولمدر. هر کسده بر اندیشه استقبال واردر. الویررکه اصلی، اساسی اولمیان برطاقم فکرلری سیلوب یرینه طوغریلرینی یرلشدیرمه لی. بو خصوصده هر صنف خلقک جدأ فدا کارلق کوستره سی لازمدر؛ بالخاصه علما وظیفه سنی تقدیر ایدرک اهالی بی ایفاظ ایتمی، بتون مملکتلره سیاحتلر اجرا ایدرک مسلمانلری بر یرینه طانمی، استقبال ایچون فکر حاضر لاملی.

۷ — هندستان مسلمانلرینک مقام خلافت قارشنی بیوک بر مر بو طیتلری وار، دینیور. بوکا قارشنی انکلتزه حکومتک وضعیتی نصدر؛ هند مسلمانلرینک مقام خلافت اولان بو مر بو طیتلرینی کسمک ایسته میزی؟ — اوت! هند مسلمانلرینک مقام خلافت قارشنی لایزلزل بر مر بو طیتلری واردر؛ چونکه زیقیناً بیلیورز که عثمانل حکومتی بر آرز ارضه کوستره جک اولورسه هندستانده انکلیز تهلکسی محققد.

صوکره انکلتزه هیچ ایسته مزکه هند مسلمانلری مقام خلافت مر بو ط قاسونلر. حتی انکلتزه بزه قراللق بیله تکلیف ایتمدر. بزه دیورک: «سز ایسترسه کز بن سزی مستفل بر قراللق یاهیم، قرالده کندیگز دن اولسون بندن کلیاً آیریلک؛ فقط حکومت عثمانیه دن تماماً مر بو طیتکزی کسمک، علا قه کزی قطع ایتمک شرطیله. هم ذاتاً سز حکومت عثمانیه مر بو ط اولمک زده بر معنا یوقدر، زیرا خلافت یمنده در، سز اوریاه مر بو ط اولمک سکز. ۱۰۰۰۰» انکلتزه دائماً هندستانده بو فکری ترویج ایتمدر، هندلرک حکومت عثمانیه دن رابطه سنی کسمک چالیشیور، اونک تعیب ایتمیکی سیاست بودر.

۸ — طرابلس غرب محاربه سی هند مسلمانلرینه قارشنی فصل بر تأثیر یاپدی، بوندن نه کی شیر استنتاج ایدیورسکز؟

— طرابلس غرب محاربه سی هندستان مسلمانلرینک اوزرنده لک بیوک بر تأثیر حاصل ایتمدر. اونلر بوراده کی مسلمانلر دن ده زیاده متأثردر. بز بونی انتباه اسلام فکرینی اولدرمک، مسلمانلرک قوتی قیرمق، عالم اسلامده باشلایان اثر حیاتی محو ایتمک ایچون اوروپا طرفدن متصور اولان تدبیرلرک بر مقدمه سی اولق اوزره تلقی ایدیورز. اگر بومشترک تدبیره - معاذاه - موفق اولورلرسه اسلاملرک آتیشی قرا کقدرد. مع مافیه بو محاربه نک اسلاملره پک بیوک بر فائده سی ده اولمدر، اسلاملرک تیقت و انتباهنه بیوک بر فائده سی دو قوشمدر. بوکون - بر حزب قلیل استننا ایدلرکدن صکره - هر طرفده کی مسلمانلر اکلامشدر که طرابلس غرب محاربه سی بر مستملکه دکل، بر اسلامیت محاربه سیدر. بونکه برابر حکومت عثمانیه نک شمعی یه قدر اولان بو مقاومت دلیرانه سی ده اوروپالیری پک زیاده اندیشه یه دوشوردی. ده طوغریسی اسلامیت علیهنده بسله ن فککلرک نه قدر یا ککش اولدینی، دوشوندرکی شیرک تطبیق ایدیه میه جکینی بو محاربه فعلاً اثبات ایلدی. حتی هندستان مسلمانلری محمود شوکت پاشا ایله انور بکک مظفریت و محاربه نک دوامنه دائر بر تلغرافی اوزرینه عاداتا شملکار یاپدیلر. خلاصه محاربه نک دوا می اسلاملرک علیهنه دکل، لهنه اولمدر.

۹ — حکومت عثمانیه طرابلس غربی ایتالیا به ترک ایده جک اولورسه هندستان مسلمانلری اره سنده فصل تلقی ایدیه جک؟ و بونی ترک ایتمکده مهم بر محدود کوریور میسکز؟

— افندم دمیجک انتباه اسلامدن بحث ایتمش و بو اولمازسه اسلاملرک حیاتی مشکو کدر دیمشک. فقط بوراده الک مهم بر مسئله ده واردری که خاطریه شمعی کلیور. انتباه اسلام خصوصی ایچون قوتلی بر حکومت عثمانیه نک وجودی لازم اولق ایله برابر شیخ سنوسی حضرتلری ده بوباده بر عضو مهمدر. انتباه اسلامی حصوله کتیرمک ایچون سنوسی حضرتلرینه ایجه صارلق، حکومت عثمانیه ایله اونک آرهنده قوتلی بر رابطه نک تأسیسنه چالشمق، عثمانیلر ایله اونک بیننده کی طرق مواصله نک کریسی بولنه رق عثمانیلر اوندن بحق مستفید اولق لازمدر. اگر شیخ سنوسی حضرتلر دن عالم اسلام استفاده ایده مزسه انتباه اسلام فکری ینه اولمش دیمکدر.

حالبوکه بوکون طرابلسی ویرمک شیخ سنوسی کی اسلامک الک مهم بر عضو نی عاقل بر اقق، اسلامک امید استقبالی محو ایتمک دیمکدر. زیرا بوکون شیخ سنوسی حضرتلرینک عالم اسلامه اولان یولی بر طرفدن فرانسه دیگر طرفدن ده انکلتزه، آلمانیا قطع ایتمدر. شمعیکی حالده آجیق یالکز طرابلس واردر. اگر طرابلس ده ایتالیا به ویریه جک اولورسه سنوسی حضرتلرینک هر طرفی قیایه رق دیکز اورتیه سنده کی براطه کی صیقیشوب قانه جق و بناء علیه او مهم عضودن استفاده ایدیه میه جکدر. ایشته کرک انکلتزه و کرک دول سائر نک تعقیب ایتمکری سیاست. هله انکلتزه هیچ بر زمان آرزو ایتمر که قوتلی بر حکومت عثمانیه بولنسون. مع مافیه بالکلیه محو اولماسی ده انکلتزه نک منافعی اقتضاسنددر. بونک ایچون طرابلس مسئله سی غایت مهمدر. هله طرابلسی ویرمک کی بر فکر بتون اسلاملر اوزرنده بشقه بر تأثیر حاصل ایده جکدر. بونک ایچون بن ظن ایتم که حکومت عثمانیه بویه بر فکرده بولنسون. هم ذاتاً ایتالیا بوکا دوام ایده میه جکدر. چونکه بو محاربه ده ایتالیا پک بیوک زیان ایتمدر، یالکز بزم ایچون ثبات لازمدر.

۱۰ — افندم کرم عثمانی حکومتنه قارشنی اولان حسیات عالیجنابانه کزه، کرک اوراده کی مسلمان قرده شلریمزک احوالنه دائر ویرمش اولدینگر. ابضاحاته قارشنی عظیم تشکرلر ایدرم. یالکز برشی ده صورتی ایسته رم. کرچه بونی ده اول صورتی مناسب ایدی، فقط رمضان اولدینی مناسبتله ذهن طوبلو اوله میور.

— اوت افندم، بیوریکز!

— یوقاریده هندستانده کی جمعیتلر دن، و بونلرک قونفره لر دن بحث ایتمشک. بونلر قونفره لرده نه کی مقررات اتخاذ ایدیورلر، لطفاً سوبلر میسکز؟ — افندم هر طرفده کی جمعیتک کوندره جکی مرخصلر دن عادتاً بر مجلس مبعوثان وجوده کلیور، اونلر بالجمله حال حاضرده کی احتیاجات اسلامییه یی تدقیق ایدوب دوشونیورلر، اوکا کوره لازمکن قرارلری اتخاذ و بوقراری تطبیقه چالیشیورلر، بوجهل دن اوله رق پک چوق مکتبلر وجوده کتیریورلر.

۱۱ — هندستانده جسیم دارالفنونلر وارمیدر؟

— هندستانده اوچ دانه بیوک اسلام دارالفنونی واردر، هله بونک بری پک بیوکدر. بونده لاقل شعبات علمیه نک هر صنفه منسوب اوچ بیک طلبه واردر. هند مسلمانلرینک مرکز دارالفنونی تشکیل ایدیور. انکلتزه نک «کبریج» و «اوقسفورد» دارالفنونلرینه معادلدر. طلبه لر اوراده بیوب اوراده یاتیورلر. بو دارالفنون حکومتدن آیری اوله رق صرف مسلمانلرک همتلرله وجوده کلمدر.

۱۲ — علوم و معارفه قارشنی قادیئلرک نصدر؟ بومکتبلرده اونلرده بولنورمی؟ بولنورسه نه صورتله بولنورلر؟

— قادیئلر یو مکتبلره دوام ایتملر. مع مافیه اونلر اولرده خصوصی تحصیل ایدرک امتحان زمانی مکتبلره کلیرلر، یوزلری مستور اولدینی حالده هیئت میزه حضورنده امتحان اولوب کیدرلر.

— ممنون اولدم. دیمک که سزده ستره رعایت ایدیلیور؟

— های، های! ستره رعایت ایدمیز!

۱۳ — مکتبه طرز تدریس نصدر، دین ایله عصر حاضر مدنی

حقنده نه کی فکرلر ویرلر؟